

ΤΟ ΘΕΡΙΣΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Διευθυντής και Συντάκτης ΙΩ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Τιμή έκαστου φύλλου Λεπτά 15

ΑΙ ΠΛΑΝΑΙ

Λήξαντος τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου αἱ Δυνάμεις ἀπεφάσισαν νὰ κηρύξουν τὴν Κρήτην αὐτόνομον καὶ νὰ διορίσουν αὐταὶ τὸν Ἀρχοντα, ὅστις ἔμελλε νὰ ἰθύνῃ τὰς τύχας τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς ὁδὸν πολιτισμοῦ καὶ προόδου. Ἡ Ἑλλὰς ὑπεχρεώθη νὰ ἀποσύρῃ τὸν ὑπὸ τὸν Βάσσον σταλέντα εἰς Κρήτην στρατὸν τῆς καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν αὐτονομίαν τῆς Κρήτης ἐν ἀνταλλάγματι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἣν ὁ Ἐτέμ περιέκλειεν ὑπὸ τὸ στερεὸν τῆς ἰσχύος τοῦ νικητοῦ κλοιδὸν καὶ ἡ Τουρκία ὄνειροπόλει τὴν ἐκ νέου προσάρτησιν τῆς ἐπαρχίας εἰς τὸ Κράτος ἀφ' οὗ παλαιὰ ἀτυχία τὴν εἶχον ἀποσπάσει δῶρον αὐτὴν προσενεγκοῦσαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Οἱ Κρήτες βαρέως φέροντες διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν ὀνείρων τῶν, ὑφ' ὧν ἐβαυκαλίσθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πειστικῶς τὴν φορὰν ταύτην, ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων νὰ καταπίωσι τὸ κεχρυσωμένον χάπι τὸ ὅποιον παρεσκεύασαν μετὰ πολλοῦ κόπου αἱ αἱ Δυνάμεις, ὅπως πείσωσι τὸ ἀσθενὲς βρέφος νὰ τὸ καταπιῇ ὑπὸ τὴν γλυκεῖαν ἀσθησιν τῶν προσδοκιῶν τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος. Ἡ διπλωματικὴ μέριμνα πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ καταλλήλου ἱατροῦ πρὸς ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ ἐπεξετάθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον, γρισθέντων πολλῶν μὲ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς Κρήτης μύρον, μέχρις ὅτου ἔπεσεν ὁ ἀλῆρος ἐπὶ τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡ ἀνάληψις τοῦ τίτλου τούτου ὑπὸ Ἑλληνὸς Βασιλόπαιδος πολλὰς ἀπήντα δυσχερείας, καθ' ὅσον ἡ Τουρκία ἔμελλε νὰ κυριαρχῇ ἐν Κρήτῃ διὰ τοῦ στρατοῦ τῆς καὶ ὁ Σουλτάνος νὰ ἐγκρίνῃ τοῦλάχιστον τὸν μέλλοντα ἡγεμόνα. Γεγονὸς ἀπαίσιον στείχησαν αἶμα ἀρθονοὺς εἰς Κρήτας ἐγκρίτους ἤρει τὰς δυσχερείας. Τὸ κατασπιλωθὲν ἴδαφος τοῦ Χάνδακος ἐποτίσθη μὲ εὐγενὲς Ἀγγλικὸν αἷμα· ἔπου ρανίς Ἀγγλικὸν αἷματος σταλάξει, ἐκεῖ ἀναβλαστάνει ἀειθαλὲς δένδρον ἀναμνήσεως, τοῦ ὁποῦ ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ πεισντὰ ἀγγλικά ὄστα. Ἡ Ἀγγλία ἐκοψε τότε τὸ νῆμα τῆς κυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου μὲ τὴν Κρήτην, ἀποδῶξάσα τὸν τουρκικὸν στρατὸν καὶ τὰς τουρκικὰς ἀρχάς. Ἦδη ἤρθησαν αἱ δυσχερείαι καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κρήτης κατέστη εὐχερῶς διαθέσιμος εἰς ἓνα τῶν υἱῶν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Αἱ Δυνάμεις διορίζουσαι τὸν Πρίγκηπα Γεωργίου ἡγεμόνα τῆς Κρήτης μὲ κάποιαν ἀσθηματικὰς ἐδείξεις ἠλπίζον πᾶνυ εἰκότως ὅτι θὰ ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰ ἀσθήματα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅτι οἱ Κρήτες θὰ κατέπιον τὸ κεχρυσωμένον χάπι ἀπνευστί καὶ μετὰ προθυμίας. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἦσαν πεπεισμένοι, ἂν ὄχι ὅλαι, τοῦλάχιστον τινές, ὅσαι ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς καρδίας κατέπινον τὰς ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἀποκρυσωμένας βλίψεις. ὅτι δὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσιν ἀνατριπτικὴν τῶν ἰδίων σκέψεων, μέριμναν, διότι ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀκατανομάστου ἐγωισμοῦ ἠνωμένου μετὰ τῆς βουλιμίας τοῦ πεινῶντος αἰγάγρου, θὰ ἠγρύπνει καὶ θὰ διεφύλαττε παρ' ὄλας τὰς πείσεις τῆς καρδίας.

Ἡ 9η Δεκεμβρίου ἐσημειώθη εἰς τὸ κρητικὸν καλενδάριον ὡς σωτήριος καὶ ὁ κρητικὸς οὐδέποτε ἐφαντάσθη ὅτι θὰ ἠναγκάζετο νὰ ἐνδυμηθῇ τὴν παροιμίαν τοῦ πεισντὸς εἰς ἀναμμένα κάρβουνα ποντικοῦ καὶ ἐξαχθέντος πρὶν κατῆ, ὑπὸ παρατυχόντος γάτου. Ἐπλανήθη, ἀλλ' αἱ πλάναι δὲν εἶναι προνόμιον μόνον τῶν μικρῶν. Οὐχὶ σπανίως οἱ μεγάλοι γίνονται ἐρμαιοὶ καὶ ἀλίτκονται ὑπὸ τῆς πλάνης. Ἐπλανήθησαν αἱ Δυνάμεις πιστεύουσαι ὅτι ἡ τάξις ἐν Κρήτῃ παγιωθήτεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡδέου καταποτίου. Ἐπλανήθη ἡ Ἑλλὰς, (ἐκτός τοῦ κ. Ράλλη, ὅστις ὠργίσθη, ἠγανάκτησεν, ὤκτειρε τὴν Ἑλλ. πολιτικὴν, ἐβροντοφώνησε, διεμαρτυρήθη καὶ ἐπενίψατο τὰς χεῖρας, ὡς ὁ Πιλάτος ἐνώπιον ξένων καὶ ὁμογενῶν) ἐπλανήθη ἡ Ἑλλὰς παρασχοῦσα τὰ ὄστα εἰς βαυκαλισμὸν καὶ διπλωματικὰς ὑποσχέσεις, ἐν αἷς οὔτε λόγος, οὔτε τιμὴ, ἀλλ' οὔτε καρδιά ἐνυπάρχει. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πρίγκηψ ἐπλανήθη νομίσας ὅτι θέλει διοικήσει τὴν Κρήτην ὡς ὁ Μέγας Πέτρος, τοῦ ὁποῦ εἰ ὑπήκοοι ἂν ἦσαν πολλοί, δὲν ἔτριπον ἀσθήματα ἰλευθερίας, ἐχρειάσθησαν δὲ νὰ παρέλθωσιν ἀπὸ τότε πολλὰ δεκάδες ἐτῶν ὅπως εἰ ἀπόγονοί των ἀσθησιν μόνον τῆς ἰλευθερίας λάβωσι, καὶ νῦν μετὰ τὰς τῶσας ἐν τῇ Ἀπὸ Ἀναταλῆ συμφορᾶς νὰ τὴν διεκδικήσωσιν. Ἀλλ' ἐπλανήθησαν καὶ οἱ Κρήτες, οἵτινες οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας περὶ τῆς προσεχοῦς τῶν ἐνώσεως εἶδον ματαιουμένας, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν Κυβερνήσιν Ἑλληνὸς Βασιλόπαιδος ἐδοκίμασαν περισσοτέρας πικρίας δουλείας καὶ τυραννίας παρά ἐπὶ τουρκοκρατίας τοῦλάχιστον κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐξασθενήσεως αὐτῆς. Ἀντιπολίτευσις θεῶν ὡς τῶν ὄλων τῶν ἡγῆς τυραννικῆς Κυβερνήσεως, νὰ σκείων εἰς τὸν αἰσθησιν ἀναστάτας, καί, ὅπως ἦτο

Θάσιν άλλαι μείζονες δυσκολίαι και αναπότρεπτοι πίνδυνοι διά τε την Κρήτη και την Ελλάδα. Είς την 'Ελληνικήν Κυβέρνησιν έδηλώθη ότι ή κύρωσις του ψηφισθέντος περί όπλοφορίας νόμου θέλει συντελέσει εις την εірηνευσιν της νήσου, και ή 'Ελληνική Κυβέρνησις δέν σπειδεί, κατά την συμβουλήν του 'Υγέτου της αντιπολιτεύσεως να δειδ΄άξει η δ λ ο υ ς ότι ή ενεργεία αυτών πρέπει πάντοτε να υποτάσσεται εις τον Ιερόν σκοπόν εις δν δέν πάντες ν' αφιερώνωμεν πάσαν ήμών σκέψιν και μέριμναν.

Τοιαύτη πολιτεία, εν τωσποτον ενδιαφέροντι ζητήματι, 'Ελληνικής Κυβερνήσεως δικαίως θέλει προκαλέσει τας αούτηροτέρας υπό του 'Ελληνικού λαου κρίσεις. Ουδέ εινε δυνατόν να Ισχυρισθ΄η ότι απέδειχθη άνίσχυρος να επιβάλη την θέλησιν και απόφασιν αυτής. Διότι 'Ελληνική Κυβέρνησις χειριζόμενη κατά τους πόθους και τας γνώμας του 'Ελληνικού λαου τα εθνικά ζητήματα, έχει, εν εαυτ΄η όλην την δύναμιν ην παράγουσι αι εκδηλώσεις τριών εκατομμυρίων ελευθέρων ελληνικόν ψυχών. Την στιγμήν δε καθ' ην ή 'Ελληνική Κυβέρνησις δείξει την πυχμήν αυτής προς εκτέλεσιν εθνικής απόφασεως, ουδεις θα υπάρξει ο συναισθανόμενος εν εαυτ΄η την δύναμιν ν' αντιταχθ΄η κατά της θελήσεως αυτής. Αυτή εινε ή αλήθεια και την αλήθειαν ταύτην έδει να κατανοή ή 'Ελληνική Κυβέρνησις. Έάν δέν έννόησε μίαν τοιαύτην αλήθειαν, θα ειπή ότι εινε άναξία να διευθύνη τας εθνικάς υποθέσεις τόσον ένθουσιώντος λαου και δέν να παραχωρήση την θέσιν της εις άλλην ικανωτέραν αυτής.

Η ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ο ΑΧρόνος του Λονδίνου έδημοσίευσε το εξής αξιωματικόν άρθρον :

Κατά τους τρεις τελευταίους μήνας τα πράγματα έβάδισαν από κακού εις χειρότερον έν Κρήτη. Η κατάσταση ήτις ήτο άρκετά σοβαρά κατά την άνοιξιν, έγέμετο άπειρώς όξυτέρα και άπειλητικώτερα, ή έλπις εірηνεύσεως άπεμακρύνθη, ή προσπάθεια των Προξένων να φθάσωσιν εις συνεννόησιν με τους επαναστάτας απέτυχε, και κατά πάσαν πιθανότητα αι τέσσαρες προστατίδες Δυνάμεις εύρίσκονται τώρα ένώπιον της θλιβεράς ανάγκης να συντρέψουν το επαναστατικόν κίνημα διά της βίας. Η μόνη άλλη διαξόδος—του να υπέχωρησωσιν εις τα αιτήματα των επαναστατών και ν' αναθέσωσιν κατ' ούσίαν την κυβέρνησιν της νήσου εις την Ελλάδα—δέν δύναται ως φαίνεται να ληφθ΄η ύπ' όψει, και ή κάπως σκανδαλώδης σύγκρουσις μεταξύ ελευθερωτών και άπελευθέρων εισήλθεν ήδη εις το πρώτον της στάδιον. Με την προσέγγισιν του χειμώνου εί.αι πιθανόν ν' ακούωμεν όλιγώτερον περί της Κρητικής άνησυχίας όταν ή χιών αναφανή επί των όρειών μερος των επαναστατικών δυνάμεων θέλει διαλυθ΄η άναμφιβόλως, και προσωρινή ήσυχία θέλει ίσως παρασχει θέμα διά καθησυχαστικώς επισήμους διαβεβαιώσεις· άλλ' είναι σχεδόν βέβαιον ότι ει πρώτοι μήνες του έτους θα δείξωσιν άναζωπύρωσιν του κινήματος, και ή δυσκολία του προς λύσιν προβλήματος δυνατόν και ν' αύξηση.

Εί.αι άνωφελές να εισέλθωμεν καταλεπτώς εις το ζήτημα της ευθύνης διά την παρούσαν αξιολογήσασιν κατάσταση. Έκ των περιγραφών περί της άρχης και της προόδου του επαναστατικού κινήματος των ήδη δημοσιευθεισών έν τ΄ω ΑΧρόνον έξάγεται ότι οι κυριώτεροι παράγοντες της άνησυχίας ήσαν άφ' ενός μέν, ή αύξησις μικρού κομματικού πνεύματος έν Κρήτη, και, άφ' άλλου, ή άνικανότης ή άπροθυμία των Δυνάμεων να διακρίνωσιν το άπειλητικόν νέφος όπερ συνησώρευετο έν τη νήσω κατά τα τέσσαρα τελευταία έτη. Είς τον θανάσιμον άνταγωνισμόν μεταξύ των

Κρητικόν κομμάτων πρέπει, κατά πρώτον λόγον, ν' άποδοθ΄η ή άποτυχία των επ' εσχάτων προσπαθειών προς εірηνευσιν, καθότι οι επαναστάται ήρηθήσαν να δεχθώσιν οίανδήποτε λύσιν ήτις θα άφηνη τον Ύπατον Αρμιστήν και τους φίλους του εις την εξουσίαν, εφ' οι του Αύλικού κόμματος εφάνησαν επίσης άποφασισμένοι να έμποδίσωσιν οίανδήποτε συνεννόησιν ήτις θα έδιδε το δικαίωμα εις τους αντιπαλους των να καυχώνται ότι εκέρδισαν σπουδαίας συνταγματικάς και οικονομικάς μεταρρυθμίσεις από τας Δυνάμεις. Γεγονότα μεγάλου ενδιαφέροντος και μεγίστης σοβαρότητας εις άλλα μέρη του κόσμου παρεξέκλινον την προσοχήν της επισήμου και άνεπισήμου Ευρώπης από της Εγγύς Ανατολής έν γενει και από της Κρήτης είδικώς, με το αποτέλεσμα ότι επετραπή ν' αναπτυχθ΄η κατάστασις, και εδ΄ω ως και έν Μακεδονία, ήτις ταχίον ή βράχιον πέρωται ν' αύξηση σημαντικώς τας δυσκολίας του Ανατολικού προβλήματος. Τα ζητήματα τα περιεχόμενα εις το πρόβλημα τουτο εύδολως χάνουσιν από την καθ' εαυτά σοβαρότητα των επειών γεγονότα ύψίτης σημασίας λαμβάνουσι χώραν άλλαχού, και το τετριμμένον άπόφθεγμα επρόσεχε εις τας άρχάς· δέν ποίπει ν' ακολουθηται όλιγώτερον επειδή τα συμπτώματα μελλούσης άνησυχίας είναι σχετικώς άσήμαντα. Η μήτηρ του κακού, λέγει ή άγγλική παροιμία, δέν εί.αι μεγαλυτέρα από την πτέρυγα κώνωπος.

Έν τη τελευταία άναπτύξει της Κρητικής άνησυχίας, ως και εις τας πρώτας της φάσεις, τα εμπόδια άτινα άντιμετωπίζουν τας προσπαθείας των Δυνάμεων προς εірηνευσιν προέρχονται κυρίως από τον άποκλειστικόν χαρακτήρα της συγκρούσεως μεταξύ των δύο Κρητικόν κομμάτων. Έκάτερον είναι άποφασισμένον να ύπερφυλαγγιση και, ει δυνατόν, να εξολοθρεύση το έτρον, και θα ήτο σφάλμα να υποθέσιν τις ότι αι προς συνεννόησιν δυσκολία προέρχονται μόνον από το στρατόπεδον των επαναστατών. Κατά τον χρόνον της εκκρηξίσεως το επισήμον κόμμα, για προφανεί λόγους, ήνοείτο να παραδεχθ΄η ότι εκί άνδρες του Θερίσου ήδύναντο να κατορθώσωσιν την άλλαγήν του πολιτικού καθεστώτος και διαρκώς εσμίκρυνον την σημασίαν της άνταρσίας προς τους Προξένους, είντινες φυσικώς άνέμενον την άνάπτυξιν αυτής, με την έλπίδα ότι θ' άπέθνησκε φυσικόν θάνατον, όπως τους διεβεβαίωνον ότι θ' άπέθνησκεν, ως εκ της έλλείψεως ύποστηρίξεως εκ μερους του λαου έν γενει. Άλλ' ή πράξις της Βουλής ήτις έψήφισεν αντίζηλον προκήρυξιν ένώσεως με την Ελλάδα, άν και επρόκειτο ν' αφαιρέση τον άνεμον από τα πανία των επαναστατών, πραγματικώς ηύξησε το κύρος των καθ' όλην την νήσον, εφ' έμείωσε το των επισήμων πατριωτών, είντινες, άν και πρόθυμοι να περιπαίξουν τον Ευρωπαϊκόν Δρειον Παγον επί του χαρτου, δέν ήσαν διατεθειμένοι να εγκαταλείψωσιν τους αναπτυκτικούς τωσ μισθούς, και επέτραψαν την καταβίβασιν της 'Ελληνικής σημαίας υπό των ξένων χωρίς να ριψώσιν ουδέ ένα πυροβολισμόν. Συγχρόνως ή λόγος ένός πατριώτου με τωσάυτην επτροπήν και τόσαν ύψηλός άρχας όπως ο κ. Σφικιανάκης, περί εύώμιλησα εις την τελευταίαν μου έπιστολήν, άπεφάσισε πολλούς άμφιρόπους να συνηταχθώσιν με τους επαναστάτας.

Ύπεράνω πάντων τούτων, το θανάσιμον σφάλμα διεπραχθη να επτρατη εις μικρά σώματα της έντοπίου χωροφυλακής, ην ή 'Αντιπολίτευσις θεωρεί ως το άμμεσον όργανον μιας τυραννικής Κυβερνήσεως, να συγκρουθώσιν με τους επαναστάτας, και, όπερ ήτο

